

Wyrok z dnia 30 marca 2000 r.

II UKN 450/99

Przeniesienie pracownika, który osiągnął okres zatrudnienia, o jakim stanowią przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 marca 1997 r. w sprawie zasad wcześniejszego przechodzenia na emeryturę pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy (Dz.U. Nr 29, poz. 159), na inne stanowisko w tym samym zakładzie, w którym nie było zmniejszenia zatrudnienia z przyczyn wskazanych w art. 1 ust. 1 lub art. 10 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.) nie daje podstaw do przyznania prawa do wcześniejszej emerytury także wówczas, gdy przeniesienie to na jego prośbę łączy się ze zmniejszeniem wymiaru czasu pracy.

Przewodniczący SSN Andrzej Kijowski, Sędziowie SN: Maria Tyszel (sprawozdawca), Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 30 marca 2000 r. sprawy z wniosku Aleksandra B. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w S. o prawo do wcześniejszej emerytury, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 13 maja 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie wyrokiem z dnia 21 stycznia 1999 r. [...] oddalił odwołanie Aleksandra B. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w S. z dnia 30 czerwca 1998 r., odmawiającej przyznania wcześniejszej emerytury od dnia 1 grudnia 1997 r., tj. od ustania zatrudnienia. W uzasadnieniu swego wyroku Sąd, na podstawie wyników przeprowadzonego postępowania dowodowego, uznał, że wnioskodawca nie został zwolniony z pracy

z przyczyn leżących po stronie zakładu pracy.

Wyrokiem z dnia 13 maja 1999 r. [...] Sąd Apelacyjny w Lublinie, oddalił apelację wnioskodawcy. Sąd ten uznał za prawidłowe ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji, a podstawę prawną rozstrzygnięcia - za trafną.

W kasacji, wniesionej na podstawie art. 393 pkt 1 i 2 KPC, pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił zaskarżonemu wyrokowi: „naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię – art. 393¹ pkt 1 KPC, to jest: art. 1 ust. 1 oraz art. 10 ust. 1 i art. 11 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczegółowych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.) przez przyjęcie że nie rozwiązano z powodem umowy o pracę na stanowisku specjalisty do spraw administracyjnych z wyłącznych przyczyn pracodawcy – likwidacja przedmiotowego stanowiska pracy w drodze porozumienia stron; art. 3¹ § 1 i art. 30 § 1 pkt 1 oraz art. 300 Kodeksu pracy (Dz.U. z 1998 r. Nr 21, poz. 93 ze zm.) w związku z art. 60 Kodeksu cywilnego (Dz.U. z 1964 r. Nr 16, poz. 93 ze zm.) przez przyjęcie, że w imieniu pracodawcy – Gminnej Spółdzielni w W. działa Prezes Zarządu, a nie Zarząd oraz, że rozwiązanie umowy o pracę nie może być wyrażone w innej formie niż pisemna; naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy – art. 393¹ pkt 2 KPC, to jest: art. 217 § 2, art. 227, art. 233 § 1, art. 316 § 1, art. 328 § 2, art. 381, art. 382 w związku z art. 291 KPC”.

Rozpoznając sprawę w granicach kasacji Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Zaskarżony wyrok został wydany przy uwzględnieniu stanu faktycznego ustalonego w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji, przedstawiającego się następująco. Wnioskodawca jest członkiem Gminnej Spółdzielni w W. W okresie od 1982 –1996 r. stan zatrudnienia w niej zmniejszył się z 200 do około 30 osób, w 1997 r. o 4 osoby, a żadna z nich nie została zwolniona w trybie przepisów ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.), wynik finansowy Spółdzielni w latach 1996/1997 był dodatni, wnioskodawca był zatrudniony na stanowisku Prezesa z wynagrodzeniem zasadniczym 1.280 zł i dodatkiem funkcyjnym 200 zł miesięcznie

(pozostali dwaj członkowie Zarządu pełnili swe funkcje społecznie). Sąd ustalił też, że na posiedzeniu Rady Nadzorczej w dniu 10 września 1997 r. wnioskodawca poinformował zebranych, że zamierza przejść na wcześniejszą emeryturę i w związku z tym prosi o odwołanie go ze stanowiska z dniem 30 września. Rada odwołała wnioskodawcę, zgodnie z jego wnioskiem powołując na to stanowisko dotychczasowego społecznego członka Zarządu, któremu przyznała wynagrodzenie w wysokości 200 zł miesięcznie. Od dnia 1 października 1997 r. Zarząd Spółdzielni powierzył wnioskodawcy stanowisko specjalisty do spraw administracyjnych z takim samym wynagrodzeniem zasadniczym, jakie otrzymywał jako prezes (bez dodatku funkcyjnego). W dniu 12 listopada 1997 r. wystawiono świadectwo pracy stwierdzające, że stosunek pracy z wnioskodawcą został rozwiązany 30 listopada z powodu likwidacji stanowiska pracy z przyczyn wymienionych w art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy. Następcę wnioskodawcy na stanowisku Prezesa Zarządu Prezydium Rady Nadzorczej Spółdzielni odwołało w dniu 4 grudnia 1997 r. i ponownie powołało wnioskodawcę na to stanowisko „na ½ etatu”, a wnioskodawca podjął decyzję zlikwidowania stanowiska specjalisty do spraw administracyjnych. Zgodnie z § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 marca 1997 r. w sprawie zasad wcześniejszego przechodzenia na emeryturę pracowników zwalnianych z przyczyn dotyczących zakładu pracy (Dz.U. Nr 29, poz. 159) w związku z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy oraz o zmianie niektórych ustaw prawo do wcześniejszej emerytury przysługuje pracownikowi wówczas, gdy spełnione są następujące przesłanki: 1) nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy, 2) wyłącznym powodem uzasadniającym rozwiązanie stosunku pracy przez zakład było następujące w nim zmniejszenie zatrudnienia z przyczyn ekonomicznych lub w związku ze zmianami organizacyjnymi, produkcyjnymi lub technologicznymi, w tym także, gdy zmiany te miały na celu poprawę warunków pracy lub warunków środowiska naturalnego, 3) pracownik do dnia rozwiązania stosunku pracy osiągnął wymagany okres zatrudnienia.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 lutego 1997 r., II UKN 83/96, wyjaśnił, że w sprawie o wcześniejszą emeryturę dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy niespełnienie warunku rozwiązania umowy o pracę czyni zbędnym ustalenie czy został spełniony warunek osiągnięcia wymaganego okresu zatrudnienia (OSNAPiUS 1997 nr 20, poz. 406). Podobnie, zbędne jest ustalanie przyczyn zamierzonego rozwiązania stosunku pracy. Bezprzedmiotowe są za-

tem zarzuty naruszenia zaskarżonym wyrokiem powołanych w kasacji przepisów postępowania bowiem nawet, gdyby odmowę przeprowadzenia w postępowaniu apelacyjnym wnioskowanych dowodów z protokołów posiedzeń Zarządu Spółdzielni oraz ocenę wartości dowodowej wydanego wnioskodawcy świadectwa pracy uznać za uchybienia, to nie miałyby one żadnego wpływu na wynik sprawy. W rozpoznawanej sprawie jest bowiem poza sporem, że wnioskodawca nadal pracuje w tym samym zakładzie pracy, co potwierdził na rozprawie kasacyjnej, a – jak to ustalił Sąd pierwszej instancji i co zaakceptował Sąd Apelacyjny – okresowa zmiana stanowiska pracy wnioskodawcy nie nastąpiła z przyczyn wskazanych w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. lecz „całe działanie organów spółdzielni zmierzało do realizacji postawionego przez wnioskodawcę celu tj. przejścia na wcześniejszą emeryturę”. Bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 1 ust. 1 oraz art. 10 i 11 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r., (błędnie określonej w kasacji jako ustawa o „szczegółowych” zamiast „szczególnych” zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy), bowiem żaden z tych przepisów nie przewiduje „likwidacji stanowiska pracy w drodze porozumienia stron” – jak to określono w kasacji – jako przesłanki zwolnień grupowych lub indywidualnych, do których odnosi się ta ustawa, natomiast zarzuty naruszenia pozostałych przepisów prawa materialnego są bezprzedmiotowe bowiem żaden z nich nie miał i nie mógł mieć zastosowania w sprawie i nie był podstawą prawną zaskarżonego rozstrzygnięcia.

Uznając, że wniesiona w sprawie kasacja nie ma usprawiedliwionych podstaw, Sąd Najwyższy zauważa, że Sąd Apelacyjny powtórzył błąd Sądu pierwszej instancji i jako podstawę prawną swego wyroku powołał rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 stycznia 1990 r. uchylone z dniem 11 kwietnia 1997 r. przepisem § 2 powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 marca 1997 r. Ponieważ jednak zasady nabycia prawa do wcześniejszej emerytury, w zakresie istotnym w rozpatrywanej sprawie, nie uległy zmianie, zaskarżony wyrok mimo częściowo błędnego uzasadnienia odpowiada prawu.

W związku z wywodem kasacyjnym należy też przypomnieć, że już w wyroku z dnia 5 września 1996 r., II URN 19/96 (OSNAPiUS 1997 nr 5, poz. 75) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że podanie w wypowiedzeniu umowy o pracę oraz w świadectwie pracy jako przyczyny rozwiązania stosunku pracy okoliczności wymienionych w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. nie wyłącza możliwości badania przez organ rentowy, czy faktycznie te okoliczności stanowiły rzeczywistą przyczynę zwolnienia.

Tym bardziej nie tylko uprawnieniem, ale i obowiązkiem Sądu orzekającego w sprawie było ustalenie, czy wyłącznym powodem rozwiązania stosunku pracy z wnioskodawcą, który osiągnął okres zatrudnienia uprawniający do emerytury bez względu na wiek, było zmniejszenie przez zakład pracy zatrudnienia z przyczyn ekonomicznych albo w związku ze zmianami organizacyjnymi lub też innymi, wymienionymi w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. Okoliczność, czy Sąd prawidłowo, czy też nie „rozważał sprawę w kontekście działań Rady Nadzorczej Spółdzielni a nie Zarządu” i nie uwzględnił dowodu ze świadectwa pracy, wydanego w czasie trwania zatrudnienia, są w rozpatrywanej sprawie bez znaczenia.

Niezrozumiałym jest natomiast podniesiony w kasacji zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem „art. 6 ust. 1 protokołu nr 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności przez naruszenie prawa do sądu sprawiedliwego i bezstronnego (obiektywnego)”. Prawo to bowiem nie oznacza obowiązku sądu wydania orzeczenia uwzględniającego dochodzone roszczenia.

Ponownie przypomnieć należy, co Sąd Najwyższy wielokrotnie już wyjaśniał, że intencją ustawodawcy nie było przyznanie wcześniejszej emerytury wszystkim osobom, które spełniają warunek posiadania okresu zatrudnienia dłuższego niż wymagany do przyznania emerytury po ukończeniu odpowiedniego wieku. Intencją tą było zaopatrzenie społeczne osób, które po przepracowaniu 40 lub 35 lat, nie z własnej woli ani z wyboru, lecz w związku z przemianami ekonomiczno-organizacyjnymi ich zakładów pracy, zostały pracy pozbawione. Samo osiągnięcie przez pracownika wymaganego okresu zatrudnienia, jego przenoszenie się, na własną prośbę, z jednego stanowiska na drugie oraz zmiana wymiaru czasu pracy, w tym samym zakładzie pracy, w którym nie było zmniejszenia zatrudnienia z przyczyn wskazanych w art. 1 ust. 1 ustawy z 28 grudnia 1989 r., nie daje podstawy do przyjęcia, że pracownik ten nabył prawo do wcześniejszej emerytury określonej w § 1 powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 marca 1997 r.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji wyroku.

=====